

SUBSÒNIC

4 DE MARÇ
ESCENARI SALA 1 PAU CASALS

**L'A25
ANYS**

MACHAUT: MESSE DE NOTRE DAME

OLIVIER DE SAGAZAN + SOLLAZZO
+ CROSSINGLINES

PROGRAMA DE MÀ

GUILLAUME DE MACHAUT
(Reims, França 1300 - 1377)

MESSE DE NOTRE DAME

(1365) - 28'

JOSÉ MARÍA SÁNCHEZ-VERDÚ
(Algeciras, Espanya 1968)

MACHAUT-ARCHITEKTUREN I-V

(2003-05) - 26'

L'obra de José María Sánchez-Verdú consta de 5 peces escrites per ser interpretades de manera intercalada entre les 5 parts de l'obra de Guillaume de Machaut.

Kyrie

MACHAUT-ARCHITEKTUR I

Gloria

MACHAUT-ARCHITEKTUR II

Credo

MACHAUT-ARCHITEKTUR III

Sanctus

MACHAUT-ARCHITEKTUR IV

Agnus Dei

MACHAUT-ARCHITEKTUR V

Ite missa est/Deo Gratias

OLIVIER DE SAGAZAN, PERFORMANCE

CROSSINGLINES ENSEMBLE

SOLLAZZO ENSEMBLE

PABLO CARRASCOSA LLOPIS, DIRECCIÓ ARTÍSTICA

ANNA DANILEVSKAIA, DIRECCIÓ VOCAL

LORENZO FERRÁNDIZ, DIRECCIÓ INSTRUMENTAL

COMENTARI

per **José María Sánchez-Verdú**

El programa d'aquest especial concert constitueix una immersió en el món musical medieval a través de la *Messe de Notre Dame*, de Guillaume de Machaut (ca. 1300-1377), i d'un cicle d'obres instrumentals que s'hi basen. Aquesta és la missa completa més antiga que es conserva. Les seves parts (*Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei* i *Ite, missa est*) tracen un recorregut pel text de l'ordinari de la missa catòlica i la seva música constitueix un dels monuments més assenyalats de la creació de l'*ars nova* francès (Segle XIV). La *Messe* està escrita per a quatre veus, i en la seva interpretació s'hi inclouen amb seguretat també parts instrumentals (la conducció lineal d'algunes d'aquestes o la manca de text així ho indiquen). En aquest context històric, disciplines com les matemàtiques, l'aritmètica, l'astronomia o la geometria eren part de l'horitzó creatiu i de pensament; el *trivium* i el *quadrivium* de l'ensenyament de l'edat mitjana

eren plenament presents en l'àmbit de les universitats del moment. Machaut, a més de compositor –amb un corpus enorme de *ballades, lais, rondeaux, motets, virelais*, etc.– i clergue, va ser molt conegut a la seva època com a poeta. El seu llegat musical i poètic va ser extraordinàriament important. Moltes composicions d'aquest període –fins a Guillaume Dufay i nombrosos compositors francoflamencs posteriors– partiran d'estructures nascudes de la geometria, l'aritmètica, la retòrica, etc., i es traçaran en combinació amb elements de la teologia o l'arquitectura. Exemples sublims seran el motet *Nuper rosarum flores*, de l'esmentat G. Dufay, o la posterior missa *Sub tuum praesidium*, de Jacob Obrecht. Igual que les grans catedrals gòtiques, nombroses creacions musicals fins al segle XV adquireixen el perfil de veritables obres arquitectòniques per la utilització de proporcions, de relacions aritmètiques i geomètriques o per la utilització de la matemàtica en la construcció. La numerologia i la guematria formaven part d'aquest món d'arrel neoplatònica, tant en la música com en la notació, i recollien la visió del cosmos, de l'home i de Déu que hi havia a la ment de l'home medieval. La *Messe* de Machaut és el gran monument que obre tot aquest territori a mitjans del segle XIV.

Les meves *Machaut-Architekturen* conformen un cicle de cinc peces compostes entre 2003 i 2005 que es basen en la *Messe* de Machaut. Totes es poden interpretar per separat, agrupades d'altres maneres o unides com un cicle instrumental complet en l'ordre donat a les cinc peces. El cicle complet adquireix les seves màximes proporcions si les peces s'interpreten totes com a interludis entre les diferents parts de la *Messe*. En aquest cicle instrumental amb ressons de l'esmentada polifonia medieval destaquen processos musicals com la isorítmia i d'altres d'ordre geomètric i arquitectònic. Les *Machaut-Architekturen* I, III i V presenten alguns materials similars que s'articulen en estrats diferents i ofereixen un cert tipus de 'rima' musical. Les peces II i IV, per la seva banda, contenen una altra sèrie de correspondències reconeixibles, encara que es tracti d'instrumentacions diferents. Un dels punts culminants és la superposició a *Machaut-Architektur V* d'un material anterior ja escoltat als moviments I i III i incrustat al material d'aquesta cinquena peça, on tots dos estrats es desenvolupen en perfecta sincronia en un joc intricat i elaborat amb la percepció musical. La superposició afecta fins i tot les proporcions de la notació (negra = corxera, dos *tempi* diversos però superposats en una *proportio dupla* –proporció doble–). Tota aquesta composició final està articulada també a través de diferents estructures i processos d'isorítmia propers al seu ús a l'esmentada *ars nova*.

En aquests interludis de les diferents seccions de la missa de Machaut, on sonaran les meves peces *Machaut-Architekturen*, s'hi afegirà encara una altra capa artística: la que aportarà el reconegut artista performàtic Olivier de Sagazan. La seva formació en biologia té una clara influència en el seu treball mitjançant el fang i la pintura, i amb la idea de fons sempre present de qüestionar la vida orgànica. Reconegut mundialment a partir de la seva obra *Transfiguration* (1998), Olivier de Sagazan dotarà d'un significat propi aquest concert fent-ne transcendir el llenguatge artístic més enllà de la música.

Les peces I i V van néixer com a encàrrec de la Junta d'Andalusia i les va estrenar el juny del 2004 el grup Taller Sonoro a Granada i Sevilla. Les peces II i III van ser encàrrec de la Biennale de Munich i les va presentar l'ensemble trioLog el 2005 al Festival Klangspuren. La peça número III es va estrenar el gener del 2004 al Festival Ultraschall de Berlín a càrrec del grup Musikfabrik i sota la direcció de James Wood.

AMB EL SUPORT DE

